

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 52/04-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. septembra 2004 predbežne prerokoval sťažnosť V. S., bytom T., zastúpeného advokátom JUDr. D. K., B., ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Obvodného oddelenia Policajného zboru v Trnave vo veci vedenej pod sp. zn. ORP 347/TT-2001 v spojení s postupom Okresnej prokuratúry v Trnave vo veci sp. zn. 1 Pv 265/02, porušenie čl. 12 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva zaručujúceho nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa čl. 16 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva zakazujúceho mučenie, kruté, neľudské či ponižujúce zaobchádzanie podľa čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti, základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného života a základného práva na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe podľa čl. 19 ods. 1 až 3 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé prejednanie jeho záležitosti podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresnej prokuratúry v Trnave vo veci sp. zn. 1 Pv 265/02 z 10. februára 2004 v spojení s uznesením Krajskej prokuratúry v Trnave sp. zn. 2 Kpt 375/03 z 12. marca 2004, za účasti Obvodného oddelenia

Policajného zboru v Trnave, Okresnej prokuratúry v Trnave a Krajskej prokuratúry v Trnave, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. S. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. januára 2004 doručená sťažnosť V. S., bytom T. (ďalej len „sťažovateľ“), doplnená podaním jeho právneho zástupcu doručeným ústavnému súdu 6. júla 2004, ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Obvodného oddelenia Policajného zboru v Trnave (ďalej len „obvodné oddelenie“) vo veci vedenej pod sp. zn. ORP 347/TT-2001 v spojení s postupom Okresnej prokuratúry v Trnave (ďalej len „okresná prokuratúra“) vo veci sp. zn. 1 Pv 265/02, porušenie čl. 12 ods. 1 a 4 ústavy, základného práva zaručujúceho nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa čl. 16 ods. 1 ústavy, základného práva zakazujúceho mučenie, kruté, neľudské, či ponižujúce zaobchádzanie podľa čl. 16 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 3 dohovoru, základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti, základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného života a základného práva na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe podľa čl. 19 ods. 1 až 3 ústavy, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé prejednanie jeho záležitosti podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresnej prokuratúry vo veci sp. zn. 1 Pv 265/02 z 10. februára 2004 v spojení s uznesením krajskej prokuratúry sp. zn. 2 Kpt 375/03 z 12. marca 2004.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní jeho sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

1. Základné právo V. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo postupom Obvodného oddelenia PZ Trnava v trestnom konaní č. ORP 347/TT-2001 a postupom Okresnej prokuratúry v Trnave v konaní č. 1 Pv 265/02 porušené. Okresnej prokuratúre sa prikazuje, aby v konaní vedenom pod číslom 1 Pv 265/02 konala bez zbytočných prietahov.

2. Základné práva V. S. podľa čl. 12 ods. 1 a 4, čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 10 ods. 1 až 3 a čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a podľa čl. 3 a čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo uznesením Okresnej prokuratúry zo dňa 10. 2. 2004, č. 1 Pv 265/02 a uznesením Krajskej prokuratúry v Trnave zo dňa 12. 3. 2004, č. k. 2 KPt 375/03 boli porušené a z toho dôvodu sťažnosťou napadnuté rozhodnutia Ústavný súd SR zrušuje a vracia vec Okresnej prokuratúre v Trnave na ďalšie prejednanie a rozhodnutie.

3. V. S. priznáva finančné zadostučinenie vo výške 350.000,- Sk (slovom tristo päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je povinná mu vyplatiť Okresná prokuratúra v Trnave do dvoch mesiacov.

4. Okresná prokuratúra v Trnave je povinná uhradiť V. S. trovy konania ako budú vyčíslené súdom na účet advokáta JUDr. D. K., B. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd poznamenáva, že súc viazaný návrhom [§ 20 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)], sa sťažnosťou sťažovateľa zaoberal iba v rozsahu, v akom predmet konania vymedzil jeho právny zástupca po úprave petitu sťažnosti v podaní z 1. júla 2004.

2. Podľa sťažovateľa (v zmysle bodu 1 petitu sťažnosti) mali obvodné oddelenie vo veci vedenej pod sp. zn. ORP 347/TT-2001 a okresná prokuratúra vo veci vedenej pod sp. zn. 1 Pv 265/02 porušiť jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okrem iného tým, že:

- k jeho oznámeniu o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že sa stal trestný čin (ďalej len „trestné oznámenie“), ktoré podal 12. februára 2001 okresnej prokuratúre a rozšíril 14. mája 2001, bol vypočutý až 18. júna 2001,

- policajný orgán, menovite „*práp. R. S. úmyselne robil vo veci zbytočné prietahy a všetky svedecké výpovede sformuloval tak, aby nebola preukázaná žiadna trestná činnosť*“.

Sťažovateľ sa zmieňuje o tom, že po podaní trestných oznámení žiadal okresnú prokuratúru z dôvodu prietáhov pri ich vybavovaní, ako aj z dôvodu, že mu nebolo umožnené nahliadnuť do spisov, o preskúmanie postupu policajného orgánu. V súvislosti s tým podal aj „*Žiadosť o pridelenie veci inému vyšetrovateľovi z dôvodu podozrenia zo zaujatosti...*“.

Sťažovateľ poukazuje na to, že „*Predmet namietaného konania nie je fakticky ani právne tak zložitý, aby objektívne podmieňoval dlhšiu dobu na prípravu rozhodnutia vo veci samej*“.

Keďže obvodné oddelenie a okresná prokuratúra bez toho, aby im v tom bránili nejaké dôvody, vo veci naďalej nekonajú, spôsobujú pretrvávanie protiprávneho stavu. Sťažovateľ tvrdí, že dlhodobý stav právnej neistoty vyvolal u neho vážne dôsledky a jeho psychická záťaž vyústila až do duševnej poruchy.

3. Ústavný súd si v rámci prípravy predbežného prerokovania sťažnosti vyžiadal od Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Trnave kompletný spisový materiál, t. j. príslušné trestné spisy, a od okresnej prokuratúry dozorový spis, ktoré súvisia s trestným

oznámením sťažovateľa podľa § 158 Trestného poriadku, resp. s jeho opakovanými žiadosťami o preskúmanie postupu policajného orgánu. Uvedené spisy mu boli doručené 14. apríla 2004 a 6. mája 2004.

Z obsahu týchto spisov okrem iného vyplynulo, že uznesením okresnej prokuratúry sp. zn. 1 Pv 265/02 z 10. februára 2004 bolo zastavené trestné stíhanie vo veci trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 221 ods. 1 Trestného zákona začatého na základe trestného oznámenia sťažovateľa po tom, ako okresná prokuratúra dospela k záveru, že predmetný skutok nie je trestným činom a nie je ani dôvod na postúpenie veci. Sťažovateľ (ako poškodený) napadol toto uznesenie včas podanou sťažnosťou, ktorú krajská prokuratúra uznesením sp. zn. 2 Kpt 375/03 z 12. marca 2004 zamietla ako nedôvodnú.

4. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavom súde každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každej sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia sťažnosti vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné sťažnosti alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

K sťažovateľom namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom označených orgánov činných v trestnom konaní ústavný súd predovšetkým pripomína, že účelom, podstatou a zmyslom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote (ďalej len „základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci.

Domáhanie sa ochrany základného práva pred iným orgánom ochrany práva prichádza do úvahy iba za predpokladu, že v okolnostiach konkrétneho prípadu základné právo, porušenie ktorého fyzická osoba alebo právnická osoba namieta, existuje. Z ustanovení Trestného poriadku však nemožno vyvodiť subjektívne právo (a už vôbec nie ústavnoprávny nárok) oznamovateľa trestného činu na začatie trestného stíhania proti osobe označenej v trestnom oznámení ako páchatel' trestného činu. Aj keď podľa § 2 ods. 3 Trestného poriadku je prokurátor povinný stíhať všetky trestné činy, o ktorých sa dozvedel, posúdenie otázky, či sú splnené podmienky pre začatie trestného stíhania v konkrétnej veci (na základe skutočností uvedených v trestnom oznámení alebo skutočností zistených preverovaním trestného oznámenia), je plne v právomoci orgánov činných v trestnom konaní (policajných orgánov, vyšetrovateľov, prokurátorov). Takéto právo nemožno odvodiť ani z niektorého zo základných práv alebo slobôd podľa druhej hlavy ústavy (m. m. II. ÚS 42/00, II. ÚS 238/02, II. ÚS 43/03, III. ÚS 198/03). Rovnako súčasťou týchto základných práv nie je ani povinnosť orgánu štátu kvalifikovať konanie, v ktorom sťažovateľ vidí porušenie svojich práv, ako trestný čin. Ak dôkazy, ktoré boli vykonané, nedávajú podklad pre začatie alebo pokračovanie v trestnom stíhaní, nemôže vyšetrovateľ začať konať alebo pokračovať v konaní. Sťažovateľ ako oznamovateľ trestného činu mal zákonné právo domáhať sa len toho, aby sa jeho oznámením, či sťažnosťou kompetentný orgán zaoberal. Nemá však nárok na to, aby výsledok konania zodpovedal jeho predstave (II. ÚS 88/99).

V nadväznosti na uvedené ústavný súd už vyslovil, že absencia existencie práva na začatie trestného stíhania, resp. pokračovanie v trestnom stíhaní vylučuje aj možnosť porušenia sťažovateľom označeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (m. m. II. ÚS 223/03).

Ústavný súd posudzoval danú vec aj so zreteľom na už vyššie uvedený účel, podstatu a zmysel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

Ťažiskovým pojmom a komponentom tohto základného práva je to, že jeho ochrana sa uplatňuje vo veci účastníka, v jeho záležitosti. Súčasne je ústavný súd toho názoru,

že uplatnenie tohto základného práva je spojené len s takou vecou (záležitosťou) účastníka konania pred súdom alebo iným orgánom právnej ochrany, ktorej prejednanie a rozhodnutie je zahrnuté do účelu procesného poriadku, ktorý upravuje postup orgánu verejnej moci pri prejednaní veci účastníka.

Vecou samou v konaní pred obvodným oddelením a okresnou prokuratúrou, v ktorom podľa sťažovateľa došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, bolo preverovanie trestných oznámení smerujúcich proti sťažovateľom označeným osobám a následne trestné stíhanie inej osoby, než je sťažovateľ, ktorý mal v tomto konaní postavenie poškodeného.

Trestné stíhanie sa vykonáva podľa ustanovení zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdom (trestný poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). Podľa § 1 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku je účelom tohto zákona upraviť postup orgánov činných v trestnom konaní tak, aby trestné činy boli náležite zistené a ich páchatelia podľa zákona spravodlivo potrestaní. Iný účel Trestného poriadku nie je výslovne vyjadrený, a preto je vecou samou v trestnom konaní zistenie trestných činov a spravodlivé potrestanie ich páchatel'ov. Podľa § 2 ods. 4 a 5 Trestného poriadku ak tento zákon neustanovuje niečo iné, postupujú orgány činné v trestnom konaní z úradnej povinnosti; musia trestné veci prejednávať čo najrýchlejšie a dôsledne zachovávať občianske práva zaručené ústavou. Orgány činné v trestnom konaní postupujú tak, aby bol náležite zistený skutkový stav veci, a to v rozsahu nevyhnutnom na ich rozhodnutie.

Z uvedeného je zrejmé, že zákonným účelom postupu orgánov činných v trestnom konaní nie je prerokovanie, rozhodovanie a rozhodnutie o nároku poškodeného, keďže tento má súkromnoprávnu povahu. Možnosť uplatnenia nároku na náhradu škody poškodeným v trestnom konaní nemôže byť vecou samou v takom zmysle, ako je to ponímané v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého má každý právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Tieto závery majú oporu aj v doterajšej judikatúre ústavného súdu (napr. IV. ÚS 4/02), podľa ktorej „účel trestného konania, jeho predmet a základné zásady, na ktorých spočíva dosahovanie tohto účelu, vylučuje záver, aby poškodení mali právo na to, aby ich vec – nárok na náhradu škody – bola prerokovaná bez zbytočných prietáhov v trestnom konaní. Prípustnosť uplatniť nárok na náhradu škody v trestnom konaní nie je dôvodom na záver o tom, že v trestnom konaní sa stáva vecou samou nárok poškodeného. Táto možnosť je iba zvýhodnením poškodeného, ktorý za splnenia zákonných podmienok, a ak to nebráni účelu trestného konania, môže dosiahnuť uspokojenie svojho súkromnoprávného nároku prípadne aj v trestnom konaní. To, že sa táto možnosť nemôže uplatniť na úkor dosahovania účelu trestného konania (§ 1 Trestného poriadku), vyjadrujú viaceré ustanovenia Trestného poriadku [§ 44 ods. 4 (v znení účinnom do 31. júla 2004), podľa ktorého výkonom práv poškodených nesmie byť ohrozený rýchly priebeh trestného stíhania; § 229 ods. 1, podľa ktorého ak niet podľa výsledku dokazovania pre vyslovenie povinnosti na náhradu škody podklad alebo ak by bolo pre rozhodnutie o povinnosti na náhradu škody potrebné vykonať ďalšie dokazovanie, ktoré presahuje potreby trestného stíhania a podstatne by ho pretiahlo, súd odkáže poškodeného na konanie o občianskoprávných veciach, prípadne na konanie pred iným príslušným orgánom]“.

Z uvedeného možno vyvodit' záver, že namietaný postup obvodného oddelenia a okresnej prokuratúry v označených konaniach nemôže byť v žiadnej súvislosti s ústavne garantovaným základným právom na prerokovanie veci sťažovateľa bez zbytočných prietáhov. Pod vecou sťažovateľa totiž treba v okolnostiach prípadu rozumieť nárok na náhradu škody, rozhodovanie o ktorom neprináleží k účelu trestného konania, a navyše takýto nárok môže sťažovateľ uplatňovať za predpokladu splnenia zákonných podmienok v konaní pred občianskoprávnym súdom v rozsahu jeho právomoci podľa § 7 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Žalobu o náhradu škody považuje ústavný súd za účinný právny prostriedok ochrany základných práv a slobôd poškodeného a takáto žaloba vymedzuje v občianskom sporovom konaní nárok poškodeného na náhradu škody už ako jeho vec (záležitosť), vo vzťahu ku ktorej už má garantované základné právo na konanie bez zbytočných prietáhov.

Na základe týchto skutočností ústavný súd sťažnosť v časti smerujúcej proti označeným orgánom činným v trestnom konaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

5. Sťažovateľ ďalej tvrdí (bod 2 petitu sťažnosti), že uznesením okresnej prokuratúry sp. zn. 1 Pv 265/02 z 10. februára 2004 v spojení s uznesením krajskej prokuratúry sp. zn. 2 Kpt 375/03 z 12. marca 2004 bol porušený čl. 12 ods. 1 a 4 ústavy, jeho základné práva podľa čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 19 ods. 1 až 3 a čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 3 a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Zákonným predpokladom na prijatie sťažnosti na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Táto lehota je dvojmesačná a začína plynúť od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Pri opatrení alebo inom zásahu, ktorým sú aj zbytočné prietahy v konaní pred všeobecnými súdmi, sa lehota počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Podanie sťažnosti po uplynutí tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako oneskorene podanej (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Ako už bolo uvedené, v danom prípade okresná prokuratúra uznesením sp. zn. 1 Pv 265/02 z 10. februára 2004 zastavila trestné stíhanie vo veci trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 221 ods. 1 Trestného zákona začatého na základe trestného oznámenia sťažovateľa po tom, ako dospela k záveru, že predmetný skutok nie je trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci. Sťažovateľ (ako poškodený) napadol toto uznesenie včas podanou sťažnosťou, ktorú krajská prokuratúra uznesením sp. zn. 2 Kpt 375/03 z 12. marca 2004 zamietla ako nedôvodnú. Podľa tvrdenia sťažovateľa mu bolo toto uznesenie doručené 19. marca 2004.

Pôvodná sťažnosť sťažovateľa doručená ústavnému súdu 5. januára 2004 nesmerovala proti označeným uzneseniam okresnej prokuratúry a krajskej prokuratúry, keďže tieto boli vydané až neskôr (10. februára 2004, resp. 12. marca 2004). Právny

zástupca sťažovateľa však rozšíril sťažnosť aj proti predmetným uzneseniam, avšak až podaním označeným ako „*Úprava petitu a doplnenie návrhu*“ doručeným ústavnému súdu 6. júla 2004.

V okolnostiach tohto prípadu je ostatným rozhodnutím, ktorým mali byť porušené základné práva sťažovateľa, uznesenie krajskej prokuratúry sp. zn. 2 Kpt 375/03 z 12. marca 2004 doručené sťažovateľovi 19. marca 2004. Z uvedeného je zrejmé, že sťažnosť v tejto časti bola podaná v čase, keď už uplynula lehota ustanovená pre tento typ konania pred ústavným súdom, a preto ju ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietol ako návrh podaný oneskorene.

Keďže ústavný súd sťažnosť po jej predbežnom prerokovaní odmietol, bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších požiadavkách sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2004